

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ-TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Trestní odpovědnost právnických osob a vytvoření Compliance programu pro Autodružstvo
Frýdek-Místek

Criminal liability of legal entities and creation of Compliance program for Autodružstvo
Frýdek-Místek

Student: Michaela Sedlářová

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2018

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra podnikohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Michaela Sedlářová**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R020 Ekonomika podniku

Specializace: 03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Trestní odpovědnost právnických osob a vytvoření Compliance programu pro Autodružstvo Frýdek-Místek
Criminal Liability of Legal Entities and Creation of Compliance Program for Autodružstvo Frýdek-Místek

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Trestní odpovědnost právnických osob a její dopady na podnikatelskou sféru
 3. Struktura družstva Autodružstvo Frýdek-Místek
 4. Vytvoření Compliance programu pro Autodružstvo Frýdek-Místek
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-473-2.
- FOREJT, P., P. HABARTA a L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-875-8.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – bilance a perspektivy*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-58-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

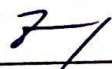
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 11. 5. 2018

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Sedlářová', written in a cursive style.

Michaela Sedlářová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této bakalářské práce, JUDr. Bohuslavu Halfarovi, za vstřícný přístup a cenné rady, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

1. ÚVOD	6
2. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB A JEJÍ DOPADY NA PODNIKATELSKOU SFÉRU	7
2.1 PRÁVNICKÁ OSOBA.....	7
2.2 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB	8
2.2.1 Srovnání dřívější a nové právní úpravy zákona o trestní odpovědnosti právnických osob-hlavní změny a problémy, které novela přináší	9
2.2.2 Přičitatelnost trestných činů právnické osobě	11
2.3 ZPROŠTĚNÍ TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY	13
2.4 ZKUŠENOSTI S TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTÍ PRÁVNICKÝCH OSOB U VYBRANÝCH EVROPSKÝCH STÁTŮ	17
2.4.1 Slovensko.....	17
2.4.2 Francie.....	18
2.4.3 Belgie.....	18
2.4.4 Maďarsko	19
2.5 SANKCE	19
2.6 COMPLIANCE PROGRAM.....	21
2.6.1 Charakteristika Compliance programu.....	21
2.6.2 Náplň Compliance programu dle vybraných zahraničních předloh	22
2.6.2.1 Bribery Act.....	22
2.6.2.2 Vzorový Compliance program Úřadu generálního inspektora Ministerstva zdravotnictví a sociálních služeb ve Spojených státech amerických uvádí několik základních standardů:	23
2.6.2.3 Průvodce zahraničními korupčními praktikami zákona U.S.A. hovoří o těchto bodech:.....	24
2.6.3 Spekulativní náplň Compliance programu dle tuzemských zdrojů	24
2.6.3.1 Šámal v komentáři zákona o trestní odpovědnosti právnických osob uvádí v souvislosti s Compliance programy zejména tyto body:.....	24
2.6.3.2 Průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce	25
2.6.3.3 Interní program dodržování soutěžních norem vydaný Úřadem na ochranu hospodářské soutěže (Compliance programme – program slučitelnosti).....	26

2.7 DOPADY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB NA PODNIKATELSKOU SFÉRU	26
2.7.1 Statistika soudní praxe.....	27
3. STRUKTURA DRUŽSTVA AUTODRUŽSTVO FRÝDEK-MÍSTEK.....	29
3.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DRUŽSTVA	29
3.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	29
4. VYTVOŘENÍ COMPLIANCE PROGRAMU PRO AUTODRUŽSTVO FRÝDEK-MÍSTEK.....	31
4.1 KODEX COMPLIANCE PROGRAMU	31
4.2 ÚČEL COMPLIANCE PROGRAMU.....	31
4.3 UŽITÉ TERMÍNY A ZKRATKY.....	32
4.4 DOTČENÉ OSOBY	34
4.5 PRINCIPY COMPLIANCE PROGRAMU	35
4.6 PRAVOMOCI A ODPOVĚDNOST	35
4.7 PREVENCE.....	36
4.7.1 Primární povinnost.....	36
4.7.2 Soustavné posuzování hrozeb.....	37
4.7.3 Obeznačenost	37
4.7.3.1 Školení	37
4.7.3.2 Komunikace.....	38
4.7.4 Monitorování a vylepšování CP.....	39
4.7.4.1 Externí audit	39
4.7.5 Ostatní preventivní prostředky.....	40
4.7.5.1 Podrobné prověření smluvních partnerů.....	40
4.7.5.2 Principy pro řízení lidských zdrojů.....	40
4.7.5.3 Interní systém uchovávání informací.....	41
4.7.5.4 Zásady darování.....	41
4.8 DETEKCE	41
4.8.1 Oznamování	41
4.8.1.1 Ochrana oznamujícího	42
4.8.1.2 Oznamovací webový formulář	42
4.8.1.3 Elektronická oznámení.....	42
4.8.1.4 Osobní nebo písemná oznámení.....	42

4.8.1.5 Telefonická oznámení	42
4.8.1.6 Schránka	42
4.8.1.7 Ohlášení policejním orgánům či státnímu zástupci	43
4.8.1.8 Evropský úřad pro boj proti podvodům – OLAF	43
4.8.2 <i>Ostatní detekční prostředky</i>	43
4.8.2.1 Povinnost detekce	43
4.8.2.2 Nestandardní jednání	43
4.8.2.3 Příkaz nadřízené osoby	43
4.8.3 <i>Kontrola – prověřování</i>	44
4.8.3.1 Základní zásady prověřování	44
4.8.3.2 Podezření na porušování CP	44
4.8.3.3 Proces při riziku prodlení	44
4.9 REAKCE	44
4.9.1 <i>Důsledky plynoucí z porušení CP</i>	44
4.9.2 <i>Nápravné prostředky</i>	45
4.10 ZÁVĚREČNÁ NAŘÍZENÍ	46
5. ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM ZKRATEK	53
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1. Úvod

Trestní odpovědnost právnických osob je pro Českou republiku a české právo stále poměrně novým institutem, vzhledem k tomu, že zákon č.418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, nabyl účinnosti teprve v lednu roku 2012 a jeho novela zákon č.183/2016 Sb., kterým se mění zákon 418/2011 Sb., teprve v prosinci roku 2016, což je opravdu záhy.

Problematika trestní odpovědnosti právnické osoby je v současné době ve velkém měřítku probírána nejen odbornou veřejností. Vyvolává stále spoustu nových otázek, jelikož judikatura českého práva ani po novelizaci přesně nedefinuje, co má takováto právnická osoba podniknout za účinné kroky, aby se byla schopna případně možné trestní odpovědnosti vyhnout či zprostit a soudní praxe je prozatím velmi krátká a neobsáhlá. Odborníci proto vycházejí s různými výklady, jak tento zákon lze aplikovat a chápat.

Hlavním cílem této práce je vytvoření účinné obrany v rámci trestně odpovědnostních otázek neboli Compliance programu pro Autodružstvo Frýdek-Místek, jak již název práce napovídá. V souvislosti s kompletací tohoto programu také osvětlení trestněprávní problematiky vůči právnickým osobám.

První část práce účelně objasňuje s využitím jazykové metody základní pojmy spjaté s problematikou trestní odpovědnosti právnické osoby, aby ji bylo následně možno správně pochopit a zpracovat. Není nutné se pojmy zabývat příliš detailně, pro účely práce je základní seznámení dostačující, vzhledem k cíli.

Pro umožnění shrnutí probírané problematiky je v dílčích kapitolách s využitím srovnávacích metod probráno srovnání někdejší a aktuální zákonné úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, jaké změny s sebou nese a také problémy, se kterými se potýká. Dále je v rámci srovnání také ukázka řešení úpravy v jiných, vybraných evropských zemích. V jednotlivých kapitolách jsou za pomoci systematických metod objasněny vybrané části právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, bez kterých by nebylo možné účinný, ochranný program vytvořit a aplikovat.

Důležitou a nedílnou součástí obsahu této práce jsou zahraniční zpracování či uváděný doporučený obsah Compliance programů, v návaznosti na tyto skutečnosti také doporučení českých odborníků, ze kterých je v části praktického vypracování tohoto konkrétního, aplikovatelného programu pro Autodružstvo Frýdek-Místek vycházeno, za pomoci metod indukce a syntézy.

2. Trestní odpovědnost právnických osob a její dopady na podnikatelskou sféru

2.1 Právnická osoba

Aby bylo možno problematiku trestní odpovědnosti právnických osob dále rozebírat, je nezbytné specifikovat a vysvětlit základní pojem, a to institut právnické osoby. Při výkladu této, je brán v potaz zejména platný český právní řád, v krátkosti lze popsat i vývoj právnické osoby v průběhu historie.

Základy institutu právnické osoby dosahují až k římskému právu, kdy byly chápány jako individuální a konkrétní instituty, jelikož tehdejší právo neznalo institut obecné úpravy právnických osob. Počátky konceptu právnické osoby, jak je znám dnes, lze hledat v Holandsku a Velké Británii 17. a 18. století. Úzce souvisí s realizací zámořských výprav a rozvojem raného kapitalismu. Účelem vzniku někdejších obchodních společností bylo zejména spojit finanční a materiální prostředky, přenést rizika odpovědnosti a vznik prvních novodobých soukromoprávních kodexů.¹ V 18. a 19. století dochází k dotváření prvních komplexních právních systémů a v zemích tehdy ekonomicky vyspělých přichází zlom v chápání pojetí právnické osoby tak, blíží se dnešnímu pojetí právnických osob. Upouští se od statusového chápání právní subjektivity a právnické osoby postupně nabývají vysokého stupně právní samostatnosti.

Základním pramenem pro vymezení osob v českém právu je zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) kde § 18 určuje možné druhy osob, a to osobu fyzickou nebo právnickou. Dále § 20 definuje právnickou osobu: „*právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.*“² Důležitý aspekt také sděluje § 118 výše zmíněného, a to fakt, že právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.

¹ HURDÍK, Jan. Právnické osoby a jejich typologie. V Praze: C. H. Beck, 2003, s. 2-3. Právní instituty. ISBN 80-717-9790-1.

² § 20 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

Právní řád zná několik typů právnických osob, přičemž se tyto odlišují v různých aspektech, jako jsou například účel, vznik či orgány právnické osoby. Lze rozeznat právnické osoby veřejného či soukromého práva, dle charakteristik lze dále rozlišit korporace, fundace či ústavy. Pro všechny druhy však platí minimální společná zákonná ustanovení, například být povinně zapsán ve veřejných rejstřících, mít sídlo, identifikační číslo osoby a název, pod kterým vystupuje.

Jsou zde však také výjimky ze zákona ZTOPO, který v § 6 odst. 1 vylučuje trestní odpovědnost České republiky a územních samosprávných celků při výkonu veřejné moci.

Detailněji není třeba k účelům této práce rozlišit, podstatné je, že všechny tyto druhy právnických osob podléhají zákonu č.418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů, až na uvedené výjimky.

2.2 Trestní odpovědnost právnických osob

Pokud má být uchopena problematika trestní odpovědnosti právnických osob, o které práce pojednává, je nezbytné vysvětlení základních pojmů a právní úpravy, které s tímto tématem úzce souvisejí.

V České republice se problematika trestní odpovědnosti právnických osob řídí zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, jenž vstoupil v účinnost v lednu roku 2012, čili jej lze v našem právu považovat za relativně nový institut.

Zavedení tohoto institutu hodnotí odborníci jako jednu z nejspornějších otázek trestněprávní teorie. „*Je tomu tak proto, že trestní odpovědnost právnických osob problematizuje osvědčený systém základních principů kontinentální evropské právní kultury. Ustupuje od zásady individuální trestní odpovědnosti, narušuje staletými uznávanou zásadu evropského kontinentálního práva, že trestní odpovědnost je odpovědnost individuální, odpovědností fyzické osoby.*“³

Trestní právo dosud počítalo s pachatelem jakožto reálnou fyzickou osobou, jenž má svou vůli, dokáže svobodně myslet, vnímat a cítit, nikoli s bytostí nemateriální jakožto je právě zmiňovaná právnická osoba. Jak je již výše uvedeno, právnická osoba nedokáže jednat a myslet, jelikož se jedná o uměle vytvořený subjekt práva. Proto je nezbytné zkonstruovat funkční systém, jak tato osoba může navenek jednat a vůli v oblasti práva projevovat. Právní řád proto

³ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEK. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013, s.12. Komentátor. ISBN 978-80-87576-43-4.

obsahuje způsob jednání právnické osoby, a to prostřednictvím jejích orgánů či zástupců v podobě osoby fyzické, přičemž právní následky se přičítají přímo osobě právnické.⁴ Detailněji je rozebrána přičitatelnost trestného činu právnické osobě v další podkapitole.

2.2.1 Srovnání dřívější a nové právní úpravy zákona o trestní odpovědnosti právnických osob-hlavní změny a problémy, které novela přináší

Dne 13. 6. 2016 vstoupila v platnost a účinnosti nabyla 1. 12. 2016 novela zákona č. 183/2016, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Před vstoupením této novely v účinnost shledáváme podstatné rozdíly, a to konkrétně nejdůležitější změny v § 7 a nová ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO.

Před novelizací obsahoval § 7 ZTOPO pouze taxativní výčet trestných činů, kterých se lze dopustit, jakožto právnická osoba. Nově se však obrací k negativnímu výčtu čili ve svém znění určuje, kterých trestných činů se právnická osoba dopustit nemůže.⁵

Dřívější úprava byla odborníky mnohokrát kritizována, pro nedostatečné rozpětí, jakožto například úplná absence trestných činů ze zvláštní hlavy I. Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), tj. trestné činy proti životu a zdraví. Také bylo kritizováno nerespektování základních souvislostí mezi skutkovými podstatami jednotlivých trestných činů. Například někdejší § 7 TOPO obsahoval v taxativním výčtu trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 tr. zákoníku), ale již dále neobsahoval trestný čin zbavení osobní svobody (§ 170 tr. zákoníku). Stejně tak § 7 TOPO obsahoval trestný čin vydírání (§ 175 tr. zákoníku), ale absentuje trestný čin loupeže (§ 173 tr. zákoníku). Právnická osoba se tak mohla dopustit trestného činu, který by byl u fyzické osoby běžně posuzován jako loupež, ale zde se mohl kvalifikovat jako trestný čin vydírání, a byl tím pádem sankcionován mírněji.⁶

Další významnou změnou, je rozšíření § 8 TOPO, a to o 5 odst. V někdejší úpravě skýtal § 8 TOPO pouze odstavce 4, které vymezují podmínky odpovědnosti právnické osoby za

⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní odpovědnost právnických osob: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 182. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁵ JELÍNEK, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 41. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

⁶ GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Bulletin advokacie [online]. 26.12.2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob?browser=mobi>

trestný čin, což v právní teorii lze považovat za jednu z nejobtížnějších otázek v konceptu trestní odpovědnosti právnických osob.⁷

Nově také disponuje s pojmem „osoba ve vedoucím postavení“ v § 8 TOPO v odst. 1 písm. a), s jehož zavedením souvisí snaha o zúžení možných osob, jejichž protiprávní činnost lze později přičítat právnické osobě, pokud tato jednala za právnickou osobu či v jejím zájmu.⁸

Klíčová je však novinka výše zmíněného odst. 5, jenž zní „*Právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavců 1 až 4 zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1 zabránila.*“ V překladu lze říci, že novela přišla s další možností vyvinění právnické osoby, pokud tato osoba vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno požadovat.

Dosud úprava stanovovala možnost exkulpace, pokud došlo k protiprávnímu jednání osoby uvedené v písm. d), tedy zaměstnance dle ustanovení § 8 odst. 2 písm. b) TOPO v případě, že přijme „program compliance“. Aktuální – nová úprava říká, že se právnická osoba trestní odpovědnosti zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání trestného činu zabránila, s tím, že nezáleží na tom, která z uvedených osob jednala protiprávně – zaměstnanec, statutární orgán, osoba ve vedoucím postavení či osoba vykonávající rozhodující vliv.

Současná formulace však přivádí k otázce, jaké je to zmiňované veškeré úsilí, které je možno spravedlivě požadovat. Kde začíná, kde končí toto úsilí a jak jej lze hodnotit a uchopit. Z jednoho úhlu pohledu lze tvrdit, že kterákoli právnická osoba, mající a aplikující funkční compliance program (viz níže), se z trestní odpovědnosti jistě vyviní, naopak protiproud tvrdí, že nelze veškerého úsilí za žádných okolností dosáhnout čili vyvinut se bude pro právnickou osobu zcela nemožné.⁹

Dle prof. Jelínka obě hlavní změny, které s sebou novela přinesla, jsou problematické koncepčně (§ 7 TOPO), nevhodné legislativním vyjádřením (§ 8 odst. 5 TOPO), ale zejména

7 FOREJT, Petr, Petr HABARTA a Lenka TREŠLOVÁ. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: s komentářem. Praha: Linde, 2012, s.66. ISBN 978-80-7201-875-8.

8 GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Bulletin advokacie [online]. 26.12.2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob?browser=mobi>

⁹ JELÍNEK, Jiří. Novelizace trestní odpovědnosti firem přenesla odpovědnost za aplikaci na orgány činné v trestním řízení. Česká justice [online]. 15.3.2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/jiri-jelinek-novelizace-trestni-odpovednosti-firem-prenesla-odpovednost-za-aplikaci-na-organy-cinne-v-trestnim-rozeni/>

tím, což platí pro obě, že přenášejí odpovědnost za to, co je či není posuzováno jako trestné, na orgány, jenž právo aplikují, i když „*podmínky trestní odpovědnosti mají správně být vyjádřeny, pokud možno v zákoně, a to přesně, jasně a určitě.*“¹⁰

2.2.2 Přičitatelnost trestných činů právnické osobě

*„Právnické osoby jsou umělé organizační útvary, které mohou projevovat svoji vůli pouze prostřednictvím osob fyzických. Právnická osoba tedy sama nejedná, lze jí pouze přičítat jednání osoby fyzické. V takovém případě mluvíme o odvozené trestní odpovědnosti.“*¹¹

Přičitatelnost trestného činu právnické osobě upravuje § 8 TOPO, kde určuje fyzické osoby, jejichž protiprávní jednání bude za určitých okolností přičteno právnické osobě. Důsledkem zmíněného přičtení za spáchaný trestný čin je odpovědnost právnické osoby. Dle § 8 TOPO odst. 1 musí jít o čin spáchaný osobou, jenž je:

- a) *statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,*
- b) *osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),*
- c) *ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo*
- d) *zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.¹² (viz dále)*

¹⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 47. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

¹¹ JELÍNEK, Jiří. Nad koncepcí trestní odpovědnosti právnických osob v českém trestním právu. *Kriminalistika*, 2016, s. 11. ISSN 1210-9150.

¹² § 8 odst. 1 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

V souvislosti s tímto odstavcem je nutností, aby šlo o protiprávní čin takového rázu, jenž je spáchán v zájmu právnické osoby či v rámci její činnosti.

Dále uvádí § 8 TOPO v odst. 2 přiřítání spáchání trestného činu, pokud byl spáchán některou z výše vyčtených osob, uvedených v odst. 1 písm. a) až c). Výjimku nalézáme v písm. d) kde zaměstnanec musí jednat na základě rozhodnutí, schválení či pokynu orgánu právnické osoby či ostatních, výše uvedených v odst. 1 písm. a) až c), anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, především pokud jimi nebyly provedena povinná či potřebná kontrola nad činností zaměstnanců a ostatních osob, kterým jsou tyto nadřizeny nebo jimi také nebyly učiněny nezbytná opatření, která by vedla, v případě spáchání trestného činu, k zamezení či odvrácení důsledků tohoto.¹³

Tato ustanovení nabádají k vysvětlení, co vlastně znamenají zmiňovaná nezbytná opatření, která lze po orgánech spravedlivě požadovat. Úprava dále vysvětluje jako neprovedená opatření, která provedena měla být, na základě jiného právního předpisu, zejména pak kontrola nad činností zaměstnanců a dalších osob, kterým jsou nadřizeny, či neučiněná opatření k dosažení zamezení nebo odvrácení následků trestného činu.¹⁴ Pokud právnická osoba vhodně aplikuje svůj individuálně sestavený compliance program (viz dále v kapitole Compliance program), poté můžeme konstatovat, že udělala vše, co po ní lze spravedlivě požadovat.¹⁵ Trestně odpovědný by v takovém případě byl zaměstnanec, jakožto osoba fyzická a jeho jednání se právnické osobě nepřičítá.

Zákon zde dále uvádí, i přesto že se nepodaří zjistit konkrétní fyzickou osobu, jednající způsoby uvedenými v odstavcích 1 a 2 § 8 TOPO, nebrání to přiřetení trestní odpovědnosti právnické osobě. Taktéž zákon nevylučuje přiřetení zaviněného jednání fyzické osoby, jenž není trestně odpovědná z důvodu nepřičetnosti, dle ustanovení § 26 tr. zákoníku.¹⁶

¹³ § 8 odst. 2 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ § 8 odst. 2 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ BOHUSLAV, Lukáš. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. Právní prostor [online]. 12.01.2016 [cit. 2018-03-28]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-ii>

¹⁶ BOHUSLAV, Lukáš. Trestní odpovědnost právnických osob. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 23. ISBN 978-80-7380-473-2.

2.3 Zproštění trestní odpovědnosti právnické osoby

Klíčovým pro tuto část práce je nově zavedený, již výše zmíněný § 8 odst. 5 ZTOPO. Je nutné vymezit vzájemný vztah předmětného nového ustanovení k ustanovení § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO. Ustanovení § 8 odst. 2 ZTOPO je obecně chápáno jako jedna z podmínek trestní odpovědnosti právnických osob, a to přičítání.¹⁷ Ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) ZTOPO se právnické osobě přičítá spáchání trestného činu, pokud byl spáchán prostřednictvím konání orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c). V daném případě se tedy ustanovení písm. a) odlišuje od výše analyzovaného ustanovení písm. b) § 8 odst. 2 písm. a) ZTOPO má objektivní charakter, nejde však o objektivní odpovědnost. Právnické osobě bude možno trestný čin přičíst pouze tehdy, pokud byl spáchán v jejím zájmu nebo v rámci její prováděné činnosti.

Dle ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO „právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavců 1 až 4 zproští“, by bylo možno při doslovném výkladu usuzovat, že se jedná o exkulpační důvod, který však lze aplikovat až po vyvození trestní odpovědnosti právnické osobě čili až po přičtení trestného činu právnické osobě podle § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO. Začlenění tohoto nového odstavce se jeví jako velmi nesystematické, protože obsahuje duplicitně podmínku nepřičtení, resp. vyvinění, která spočívá v přijetí podmínek, resp. vynaložení veškerého úsilí, které je možno spravedlivě požadovat. V podstatě lze tvrdit, že možnost nepřičtení trestného činu právnické osobě, obsaženou v § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO je možné chápat jako speciální exkulpační důvod, protože jej lze aplikovat pouze v případě pochybení zaměstnanců, ve vztahu k novému exkulpačnímu důvodu v § 8 odst. 5 ZTOPO, ze kterého vyplývá, že jej lze aplikovat při excesu každé fyzické osoby zapsané v § 8 odst. 1 ZTOPO.¹⁸

Dle Nejvyššího státního zastupitelství, které k novelizovanému znění ZTOPO vydalo metodický materiál, který má sloužit zejména pro státní zástupce jako návod, z povahy věci nebude možné aplikovat ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO jako exkulpační důvod u fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. c), to znamená u osob, které vykonávají rozhodující vliv na

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní odpovědnost právnických osob: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 206. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-116-1.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 56-59. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

řízení právnické osoby, pokud jejich chování bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby.

Vyloučení aplikace § 8 odst. 5 ZTOPO je velmi podstatné, zejména v případě protiprávního jednání osob, jenž jsou uvedeny v § 8 odst. 1 písm. a) ZTOPO, to znamená při právním deliktu statutárních orgánů a dalších osob ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, které jsou oprávněny jménem nebo za právnickou osobu jednat, navíc pokud šlo o jednání v zájmu nebo v rámci její činnosti. Nepovažuje se za žádoucí vyvinění právnické osoby v případě, pokud by statutární orgán nejprve tvaroval a vytyčoval firemní kulturu, která by měla směřovat proti páčání trestné činnosti, přičemž by vzápětí spáchal trestný čin v zájmu právnické osoby a na základě § 8 odst. 5 ZTOPO by se posléze domáhal vyvinění u právnické osoby, protože tato právnická osoba, za kterou orgán ve všech případech jednal, vynaložila veškeré úsilí, které je možno spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání trestného činu těmto osobám. V této souvislosti je nutné připomenout, že právnická osoba jedná prostřednictvím osob fyzických, nejčastěji výše zmíněný statutární orgán, což nemění ani fakt, že i právnická osoba může být členem statutárního orgánu, jelikož i za tuto opět jednají osoby fyzické.¹⁹

V návaznosti na zmíněné skutečnosti je jasné, že pro to, aby se právnická osoba vyhnula trestní odpovědnosti, ať už se jedná o exkulpaci nebo nepřičtení trestného činu, a zůstalo pouze u vyvození trestněprávní odpovědnosti vůči fyzické osobě, je nezbytné, aby tato právnická osoba vyvinula veškerou aktivitu, která bude mít za cíl zvládnout nové trestněprávní rizika, které s sebou přineslo zavedení pravé trestní odpovědnosti právnických osob. Aktivita, kterou by právnická osoba měla vyvinout proti páčání trestné činnosti, by se měla skládat zejména z preventivních činností a zavedení kontrolních, řídicích a vyhodnocujících opatření.

Nejvyšší státní zastupitelství České republiky v Brně, v souvislosti s novelizovaným zněním, vydalo manuál aplikace nové právní úpravy jak pro státní zástupce, tak pro veřejnost. Lze se z tohoto materiálu dozvědět doporučení, jakým aspektům by se právnické osoby v aplikaci prevence proti trestné činnosti měly zejména věnovat.²⁰ Tento průvodce však nelze chápat jako sbírku opatření, které zaručí společností jistotu zbavení trestní odpovědnosti.

¹⁹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 57. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

²⁰ Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim-Průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce. [online]. Brno, Nejvyšší státní zastupitelství, 2016 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-pravy/1800-pi-stihani-pravnickych-osob-pome-statnim-zastupcm-nova-metodika>.

Žádný oficiální postup, kromě výše zmíněného, Česká republika v této souvislosti dosud nevydala. Lze tak čerpat pouze z odborné literatury zpracované českými odborníky v rámci trestněprávní problematiky nebo ze zahraničních zkušeností s touto problematikou, ze kterých většina českých odborníků vychází.

Dále tedy bude vycházeno z dostupného a bude nabídnut soubor opatření, které je vhodně si jako právnická osoba osvojit, aby se následně mohla domáhat nepříčtení trestného činu, resp. měla možnost aplikovat exkulpační důvody v § 8 ZTOPO.

Je nezbytné zmínit, že orgány činné v trestním řízení budou posuzovat zavedení opatření individuálně, dle okolností konkrétního případu, nelze tedy obecně vymezit všeobecný okruh opatření, jenž právnické osobě zaručí exkulpaci. Opatření musí proto mít každá společnost, resp. právnická osoba šité na míru, specificky a individuálně.²¹

Základními aspekty při vytváření a zavádění preventivních opatření pro právnické osoby, by mělo být respektování následujících principů a zásad:

- a) zásada proporcionality, resp. přiměřenosti postupů,
- b) plná angažovanost vedení, resp. orgánů právnické osoby,
- c) systematické vyhodnocování rizik,
- d) správná volba nástrojů interní kontroly, organizace a dohledu,
- e) fungující komunikace a školení,
- f) dostatečná kontrola.

Ad a) Zásada proporcionality, resp. přiměřenosti postupů – nutnost brát v úvahu nastavení interní kontroly a konkrétních opatření v souladu s povahou právnické osoby. Je vhodné aplikovat individuálně u konkrétních právnických osob s ohledem na daná specifika, jako např. působnost (mezinárodní, regionální), velikost, druh podnikání, způsob řízení, struktura obchodních partnerů a zákazníků a individuální rizika s tím spjatá apod.

Ad b) Plná angažovanost vedení, resp. orgánů právnické osoby – vedoucí orgány právnické osoby by měly být garantem existence a funkčnosti kvalitního systému opatření, který slouží jako prevence páčání trestné činnosti. Úlohou právě těchto orgánů právnické osoby je pravidelně monitorovat a prověřovat dodržování opatření, seznamovat zaměstnance

²¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 60. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

s příslušnými předpisy a tento systém dle aktuální potřeby vylepšovat. V rámci vedoucích zaměstnanců by měla fungovat alespoň jedna osoba, která má odpovědnost za existenci předpisů, monitorování situace, jak jsou tyto předpisy dodržovány a stálé vylepšování, v souvislosti se zásadou proporcionality.

Ad c) Systematické vyhodnocování rizik – před zavedením adekvátních preventivních opatření je nezbytné vyhodnotit interní a externí rizika a hrozeb, která by mohla vést k trestní odpovědnosti právnické osoby. Interní rizika mohou představovat např. špatné nastavení interních kontrolních procesů, neexistence, nevhodnost či zastaralost již zavedených interních předpisů nebo také jejich nedostatečné dodržování. Externí riziko pak hrozí zejména u fyzických osob, které mohou právnickou osobu zastupovat navenek a jsou ve stálém styku s klienty a partnery.

Ad d) Správná volba nástrojů interní kontroly, organizace a dohledu – opatření, která by měla fungovat v souladu na úrovni preventivní (vylučování, omezování a neutralizaci faktorů, které by případně mohly vést k páčání trestné činnosti), detekční (u zjišťování faktorů, které vedou k odhalení trestných činů) a reaktivní (vynucování faktorů, které vedou k postihu za spáchaný trestný čin). U procesu zavádění interních systémů je uloženo nespočet povinností konkrétním zaměstnancům a dochází k nastavování interních činností.

Některé procesy a povinnosti jsou založeny právními předpisy a některé interními všeobecnými nebo specifickými předpisy. Mezi všeobecné interní předpisy řadíme např. pravidla chování, organizační pořádek nebo pracovní pořádek. Specifické jsou pak etický kodex, standardy obchodního jednání, archivační a skartační pořádek, pravidla darování a další. Soubor interních předpisů určuje charakter právnické osoby a formuje firemní kulturu, která má však svůj psaný a nepsaný charakter. Právě rozkol mezi těmito pravidly bude zkoumán orgány činnými v trestním řízení, přičemž zjištěný nesoulad mezi psanou a nepsanou firemní kulturou může mít za následek také rozdíly při samotné možnosti exkulpace právnické osoby.

Ad e) Fungující komunikace a školení – aby byla zabezpečena funkčnost interních systémů, je nutná komunikace mezi všemi fyzickými osobami na všech úrovních a postaveních. Stejně důležitá jsou pak školení interních pravidel, přičemž samotná účast na implementačních školeních není zárukou dostatečnosti. Nezbytné je zvolení adekvátní formy školení, které musí realizovat kvalifikované osoby.

Ad f) Dostatečná kontrola – musí pokrývat preventivní, detekční a reaktivní opatření. Dostatečná kontrola je taková, která dokáže odhalit chyby v interním systému a zároveň kontroluje dodržování předpisů, nejen jejich pouhou psanou existenci. Jak již bylo zmíněno –

je vhodné mít v rámci právnické osoby alespoň jednu odpovědnou osobu, která tuto kontrolu zajišťuje.²²

Problematika zavedení dostatečných interních opatření, které mohou být velmi důležité při exkulpaci právnické osoby, je oblastí, na niž je nutné klást zvýšenou pozornost jak ze strany společností, tak orgánů činných v trestním řízení. Zákonné znění neurčuje minimální standard na opatření vedoucích k případné exkulpaci právnické osoby. V zásadě je možno konstatovat, že pokud právnická osoba dosáhne situace, kdy si je každý zaměstnanec vědom potenciálních rizik, které mohou vyplývat z její činnosti, a také ví, jak jim předejít, pravidelně prochází školeními a je kontrolován, je také schopen správně zareagovat v případě setkání s protiprávní činností uvnitř právnické osoby, poté lze považovat povinnosti za splněné čili právnická osoba vynaložila veškeré možné úsilí, které na ní lze spravedlivě požadovat, aby páčání trestné činnosti zabránila.²³

2.4 Zkušenosti s trestní odpovědností právnických osob u vybraných evropských států

V zemích Evropy funguje nejčastěji odpovědnost právnických osob na modelu přičítání odpovědnosti, nicméně i ty se od sebe v různé míře odlišují. Forma zvolená Českou republikou je taktéž stavěna na přičitatelnosti trestných činů. V souvislosti s okruhem trestných činů, které může právnická osoba spáchat, se můžeme v zahraničních právních úpravách setkat s mnoha přístupy.²⁴

2.4.1 Slovensko

Slovenská republika se v tomto směru inspirovala českou právní úpravou a platné prostředky aplikuje od 1. 9. 2010. Disponuje katalogem zhruba šedesáti trestných činů, kterých se mohou právnické osoby dopustit. Jsou to např. lichva, nekalé praktiky vůči spotřebiteli, drogová kriminalita a další. Za spáchání trestného činu v rámci činnosti právnické osoby či

²² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 60-64. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

²³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 63. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů [online], s.2. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: [http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/06/TOPO-důvodová-zpráva.pdf](http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/06/TOPO-duvodova-zprava.pdf)

jejím jménem statutárním orgánem nebo jinými osobami, hrozí mnoho různých postihů. Soudy těmto právníkům osobám mohou udělit pokutu do 1 600 000 eur (cca 43 200 000 Kč), právníkou osobu zrušit nebo mohou nechat propadnout její majetek. Také jsou možné sankce v rámci zákazu přijímání dotací, čerpání peněz z fondů EU nebo se zapojování do veřejných zakázek.

Slovenská právní úprava této problematiky, skýtá, stejně jako česká právní oprava, znatelné nedostatky, jako např. nepočítá s trestáním společností za nemalý počet ekonomických trestných činů, jako jsou podvod či nevyplacení mzdy.²⁵

2.4.2 Francie

Francouzská úprava trestní odpovědnosti právníků osob je zapsána vedle trestní odpovědnosti fyzických osob v rámci trestního zákona, tedy jí není věnována samostatná část zákona. Právním institutům, jenž vyžadují uzpůsobení z důvodu specifické povahy právníkové osoby, je věnována zvláštní úprava pojednávající o aplikaci na atypický subjekt.

Trestní odpovědnost právníků osob ve Francouzské úpravě nevylučuje trestní odpovědnost osob fyzických, ve formě pachatele nebo účastníka, za tentýž skutek.²⁶

Dle francouzské právní koncepce této problematiky odpovídají právníkové osoby za všechny trestné činy s výjimkami, které se týkají zákona o audiovizuální komunikaci a tiskového zákona.²⁷

2.4.3 Belgie

V Belgii jsou zákonná ustanovení upravena tak, že pokud spáchal statutární orgán trestný čin a je znám, a následně přispěje právníková osoba k určení konkrétní osoby fyzické, která za tuto právníkou osobu spáchala trestný čin, je tímto z trestní odpovědnosti liberována. Tento způsob právní úpravy mnohem lépe naplňuje hlavní účel zákona, jelikož cílem je

²⁵ Slovensko zavedlo TOPO, firmy lze trestně stíhat po vzoru ČR. *Česká justice* [online]. 13.11.2015 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/11/slovensko-zavedlo-topo-firmy-lze-trestne-stihat-po-vzoru-cr/>

²⁶ GIBALOVÁ, Diana. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB: Česko-Francouzská komparativní studie. Paříž – Praha, 2009, s. 56-58. Rigorózní práce. UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE. Vedoucí práce Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

²⁷ Důvodová zpráva k zákon, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníků osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů [online], s. 3.[cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/06/TOPO-duvodova-zprava.pdf>

zejména to, aby se právnické osoby trestních činů vůbec nedopouštěly, ne je za trestné činy trestat. Zde tedy nalézáme koncepci, dle které se mohla česká právní úprava inspirovat a byla by lépe aplikovatelná.²⁸

2.4.4 Maďarsko

V Maďarsku nabyla právní úprava účinnosti v roce 2004 a je založena na koncepci přičitatelnosti trestného činu právnické osobě, jako ve většině případů. Za důležitý zde je považován fakt, že je nutné nejdříve odsoudit fyzickou osobu, aby mohla být následně potrestána právnická osoba. Pokud tedy fyzická osoba není známa, nebo je známa a navíc obviněna, avšak nedošlo k obžalování a odsouzení, nelze právnické osobě uložit žádný trest.²⁹

2.5 Sankce

Je nesporné, že hlavním účelem trestání fyzických osob je chránit společnost před pachateli trestných činů, převychovat odsouzeného k lepšímu životu a jednání a samozřejmě znemožnit mu páchat další trestnou činnost.³⁰ U právnických osob není tento způsob zcela možné aplikovat, v rámci její povahy. Zajisté je účelem trestání právnické osoby zabránění páchat trestnou činnost a chránit tak společnost, avšak o výchově právnické osoby k řádnému životu nelze hovořit. Jde tedy hlavně o represivní stránku sankce čili odradit právnickou osobu od dalšího páchání nezákonné činnosti, a také preventivní faktor čili odrazení ostatních společností od páchání trestných činů.³¹

²⁸ BOHUSLAV, Lukáš. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. Právní prostor [online]. 12.01.2016 [cit. 2018-04-05]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-ii>

²⁹ PIETH, Mark a Radha IVORY. Corporate criminal liability: emergence, convergence, and risk. New York: Springer, 2011, s. 321. ISBN 978-94-007-0674-3.

³⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 353. ISBN 978-80-87212-49-3.

³¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 97-104. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

Sankcionování právnických osob ustanovují § 14 až 27 ZTOPO. Úprava obsahuje přiměřenost trestu a ochranných opatření (§14 ZTOPO), jednotlivé druhy trestů a ochranných opatření (§15), systém ukládání různých druhů sankcí (§16 až 23), pravidla promlčení (§24 a 25), dále pojednává o ochranných opatřeních, kterými jsou zabránění věci (§26) nebo části majetku (§26 a) a podmínka zániku účinků odsouzení (§27).³²

Výčet sankcí, které lze při spáchání trestného činu právnické osobě udělit, tedy lze nalézt v úpravě § 15 ZTOPO. „*Výčet je taxativní a nelze jej žádným způsobem rozšiřovat.*“³³

§ 15 odst. 1 uvádí tyto tresty:

- a) *zrušení právnické osoby,*
- b) *propadnutí majetku,*
- c) *peněžitý trest,*
- d) *propadnutí věci,*
- e) *zákaz činnosti,*
- f) *zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži,*
- g) *zákaz přijímání dotací a subvencí,*
- h) *uveřejnění rozsudku.*

V evropských zemích, kde je účinná pravá trestní odpovědnost, lze v právní praxi rozlišit zejména dva způsoby sankcionování právnické osoby. V řadě států ustanovují pouze peněžité sankce např. Finsko, Nizozemí, Švýcarsko, Dánsko a další, přičemž se liší způsoby a výše takto ukládaných pokut. Na druhé straně v řadě zemí obsahuje právní úprava pestrou škálu sankcí právnických osob. Je to např. Francie, kde zákoník obsahuje 11 trestů jenž lze právnické osobě udělit, od nejprísnejších, kterým je likvidace společnosti, přes peněžitou sankci, až po uveřejnění rozsudku sdělovacími prostředky.³⁴ Jak je již zjevné, česká úprava je inspirována druhou koncepcí.

³² JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEK. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 111. Komentátor. ISBN 978-80-87576-43-4.

³³ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEK. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 123. Komentátor. ISBN 978-80-87576-43-4.

³⁴ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEK. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 123. Komentátor. ISBN 978-80-87576-43-4.

2.6 Compliance program

Dobře vytvořený a aplikovaný compliance program slouží společnosti jako pomyslný štít. Představuje soubor preventivních opatření, která mají za cíl zabránit či významně snižovat nežádoucí jevy a rizika, a to konkrétně vznik trestní odpovědnosti právnické osoby, možné dopady, které s sebou tento druh odpovědnosti následně nese, jako jsou např. peněžní sankce, dále negativní publicita čili vytvoření špatné pověsti na trhu, možný vznik majetkových škod a mnoho dalšího.

Samotný fakt, že společnost disponuje kvalitním compliance programem, který je také správně zaveden a prokazatelně dodržován a kontrolován, je možno chápat také jako známku kvality společnosti a také moderní, vyspělé kultury a etiky, která spočívá v dodržování daných předpisů. Zahraniční praxe dává jasně znát, že u společností, které mají kvalitně zavedený compliance program, lze z dlouhodobého hlediska sledovat navýšení hodnoty a vytváření silných konkurenčních výhod.

2.6.1 Charakteristika Compliance programu

Pojem trestněprávní compliance program či také compliance management, je pro tuto práci zcela styčné vysvětlit, jelikož vypracovávání tohoto programu je hlavním smyslem této práce. Co jest takový compliance program a co do něj má být zahrnuto, aby splňoval požadované podmínky, lze nalézt zejména v zahraniční literatuře a dalších zahraničních zdrojích. Dle těchto zdrojů jde o shrnutí norem, principů, pravidel, struktur společností, školení zaměstnanců, monitoring, hodnocení, způsobů, jak práva vymoci a dalšího. Cíleno je na dosažení harmonie s civilními a trestními zákonnými předpisy, firemních politik a postupů.³⁵

Norma ISO 19600:2014 která standardizuje Compliance management systémy popisuje pojem compliance jako stav, kdy společnost dodržuje své povinnosti, stává se dále udržitelnou, což má za výsledek zakomponování do vnitřní firemní kultury a prolíná se do chování zaměstnanců a dalších osob pracujících pro právnickou osobu. Management Compliance je vhodné začlenit do rizikových, environmentálních, finančních, kvalitativních a v neposlední řadě do bezpečnostních systémů řízení v rámci společnosti, i přesto, že tento systém musí být do určité roviny nezávislý.³⁶

³⁵ BANKS, Theodore L. a Frederick Z. BANKS. Corporate legal compliance handbook. 2nd ed. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 1-2. ISBN 07-355-9381-7.

³⁶ ISO 19600:2014 [online]. 2014, s. 1.[cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <https://www.iso.org/standard/62342.html>

Compliance program lze také vysvětlit jako:

- nástroj ke snižování rizik, které mohou plynout z činnosti právnických osob,
- soubor etických pravidel chování a jednání v souladu se zákonnými normami,
- nastavení a aplikace řídicího a kontrolního systému společností.³⁷

Při zhodnocení zákonných požadavků lze aplikaci CP do společnosti považovat za splněné podmínky § 8 odst. 2 písm. b) TOPO, tedy fakt, že byla provedena opatření, která právnická osoba, resp. orgány mají provést dle jiného právního předpisu či provedení kterých po ní lze spravedlivě požadovat, a také § 8 odst. 5 TOPO čili vynaložení veškerého úsilí, které je možno na právnické osobě požadovat, pro zabránění páčání trestné činnosti.

2.6.2 Náplň Compliance programu dle vybraných zahraničních předloh

Při tvorbě konkrétního Compliance programu je nezbytné brát v úvahu individuální rysy společnosti, kterými jsou velikost, činnost právnické osoby, struktura, specifická rizika a hrozby a další. V následujících dílčích kapitolách budou nastíněna doporučení a úprava předpisů zejména zahraničních předloh, ale i tuzemská doporučení odborné veřejnosti. Na základě těchto poznatků bude určeno, co by takový Compliance program měl obsahovat a jak by měl vypadat, aby byl efektivní.

2.6.2.1 *Bribery Act*

Britský průvodce postupy, kterých by právnická osoba měla dostát, aby předešla korupčním trestným činům, jenž byl vydán ve Spojeném království prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti. Tento průvodce má sloužit k nastínění požadavků, které je nutné přijmout, aby došlo ke splnění požadavků, které vyplývají z protikorupčního zákona (The Bribery Act 2010). Průvodce ve svém znění uvádí, že právnická osoba jedná preventivně tehdy, jestliže dokáže prokázat přijetí dostatečných opatření, aby předcházela páčání korupčních trestných činů. Jako nejdůležitější uvádí tyto body:

- a) Adekvátnost čili taková přijatá opatření, která jsou přiměřená rizikům, která vyplývají z individuální činnosti právnické osoby.
- b) Počínání top managementu čili vedoucí osoby musí zabezpečit přijetí takových opatření, která zabrání páčání korupční trestné činnosti. Nutno prokázat aktivitu

³⁷ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 73. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

těchto osob na zajištění seznámení managementu a zaměstnanců s normami a faktem, že korupční rizika nelze za žádných okolností tolerovat.

- c) Zhodnocení hrozeb. Společnosti by měly vyhodnotit hrozby, kterým by mohly v budoucnu čelit.
- d) Due diligence. Společnost by měla dobře znát své zaměstnance a další osoby, se kterými je v přímém kontaktu a spolupráci.
- e) Komunikace čili proces právnické osoby, kdy svoji politiku, přijatá opatření a procesy sdílí se svými zaměstnanci a osobami, se kterými dále spolupracuje, za účelem odrazení páchání korupční trestné činnosti. Dle velikosti dané společnosti je nutno zvážit školení o možných hrozbách, které plynou z individuální činnosti právnické osoby.
- f) Monitoring a prošetření. Hrozby a účinná opatření proti těmto rizikům se stále mění. Je proto nezbytné, rizika a procesy jim zabraňující neustále hlídat a aktualizovat.³⁸

2.6.2.2 Vzorový Compliance program Úřadu generálního inspektora Ministerstva zdravotnictví a sociálních služeb ve Spojených státech amerických uvádí několik základních standardů:

1. psané normy pro chování zaměstnance,
2. vývoj a šíření vnitřních předpisů,
3. stanovení odpovědné osoby nebo Compliance managera, který je za Compliance program zodpovědný,
4. rozšíření a nabídka školení a vzdělávacích programů pro zaměstnance,
5. aplikace auditů nebo jiných hodnotících metod, které umožní sledovat soulad a funkčnost snižování zjištěných hrozeb,
6. aplikace takových opatření, která vedou k nápravě zaměstnanců, v případě porušení Compliance programu společnosti nebo zákonného předpisu,
7. detekce a náprava zjištěných Compliance nedostatků,
8. evaluace osob ve vedoucím postavení, z důvodu podporování a také zachovávání standardů Compliance,

³⁸ *Guidance about procedures which relevant commercial organisations can put into place to prevent persons associated with them from bribing.* [online]. 2011 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>

9. založení speciální linky, která slouží k příjmu stížností a zároveň udrží stěžovatele v anonymním stavu,
10. akceptace požadavků k vytváření a řádnému uchování záznamů.³⁹

2.6.2.3 Průvodce zahraničními korupčními praktikami zákona U.S.A. hovoří o těchto bodech:

1. závazek osob ve vedení právnické osoby a striktní politika v protikorupčním boji,
2. Compliance politika, opatření a etické kodexy,
3. kontrola a uplatňování Compliance programů prostřednictvím vedoucích či zodpovědných osob,
4. evaluace hrozeb, na základě kterých, bude účinný Compliance program vyvíjen,
5. soustavné posuzování Compliance programu a školení,
6. nápravné metody,
7. funkční systém interního šetření a anonymních hlášení,
8. soustavná aktualizace v podobě zkoumání a ověřování.

2.6.3 Speklativní náplň Compliance programu dle tuzemských zdrojů

Nutno říci spekulativní, jelikož, jak je již výše zmíněno, žádná právní úprava v České republice bohužel dosud neudává požadované zákonné znění a náplň Compliance programů.

2.6.3.1 Šámal v komentáři zákona o trestní odpovědnosti právnických osob⁴⁰ uvádí v souvislosti s Compliance programy zejména tyto body:

1. nutnost akceptace organizačního řádu, pracovního řádu a jiných interních norem ve společnosti,
2. zavedení prostředků prevence, které předejdou či zabrání daným trestným činům, v podobě etického kodexu, pravidel jednání zaměstnance, protikorupčním normám a jiných směrnic, které by měly sloužit k zamezení hrozeb a rizik,
3. nutnost zavést vnitřní řídicí akty,

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 76. Teoretik. ISBN 978-80-7502-205-9.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní odpovědnost právnických osob: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 210-212. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-116-1.

4. transparentní interní systém nakládání s informacemi, přičemž musí být zajištěna jeho pozdější nezpochybnitelnost,
5. zavést a aplikovat skartační, archivační a spisový řád,
6. skutečné dostání a kontrola funkčnosti zavedených opatření a pravidelné šetření, zda nedochází k porušování těchto pravidel,
7. stanovení vnitřního či externího ombudsmana, který je způsobilý, mimo jiné, akceptovat hlášení od zaměstnance nebo jiných osob o podezření z páchání trestného činu, a to hlavně na krizovém pracovišti,
8. whistleblowing čili upozorňování nynějších či bývalých zaměstnanců na pochybné způsoby na pracovišti a konfrontace s institucemi či orgány, které jsou oprávněny praktiky prošetřit a případně zasáhnout, zejména pak takové, jež ohrožují veřejnost nebo jdou proti veřejným zájmům,
9. zavedení reaktivních metod, které cílí k zamezování či odvrácení následků páchání trestné činnosti.

2.6.3.2 Průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce, který vydalo Nejvyšší státní zastupitelství České republiky v Brně v listopadu roku 2016, který má za cíl vysvětlit zejména aplikaci § 8 odst. 5 zákona ZTOPO. Uvádá, že firemní kultura se může odrážet v existenci, resp. zavedení určitých nástrojů, které cílí na snižování hrozby porušování právních a dalších norem, a kterými se orgány činné v trestním řízení budou zabývat. Za tyto nástroje pak uvádí:

1. zákon nebo jiný právní předpis,
2. interní normy, např. organizační řády, pracovní či podpisové řády,
3. školicí a vzdělávací akce pro zaměstnance,
4. etický kodex,
5. protikorupční program,
6. Compliance program v podobě promyšleného systému způsobů a pravidel, které cílí na dodržení norem, resp. interních předpisů.⁴¹

⁴¹*Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – Průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce (verze pro veřejnost)* [online]. Brno, Nejvyšší státní zastupitelství, 2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/images/stories/Tiskovy/NovelaTOPO.pdf>

2.6.3.3 Interní program dodržování soutěžních norem vydaný Úřadem na ochranu hospodářské soutěže (Compliance programme – program slučitelnosti)⁴²

uvádí, že každý subjekt, účastníci se hospodářské soutěže, je povinen jednat a dodržovat platné a účinné zákonné normy. Za nezbytné body Compliance programu pak udává:

1. podporování programu prostřednictvím vedoucích orgánů každého soutěžitele,
2. volba adekvátních způsobů a metod,
3. školení a jiná vzdělávání zaměstnanců,
4. evaluace a zpětná kontrola funkčnosti programu.

2.7 Dopady trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru

Všechna, byť už jen malá selhání zaměstnanců, mohou zcela fatálně ohrozit chod právnické osoby. V případě zanedbání otázky přijetí dostatečných opatření v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob, hrozí těmto osobám nemalé sankce, jak již bylo výše zmíněno, od peněžitých trestů, které do určité míry mohou být únosné, až po likvidaci, což je pro společnosti jasný konec. Někdy se mohou například udělené finanční pokuty zdát zanedbatelné, trest však může ohrozit také pověst a důvěryhodnost společnosti na trhu, což značně ztěžuje spolupráci např. s dodavateli a dalšími osobami, se kterými společnost spolupracuje, nemluvě o jejím dalším rozvoji či náboru nových, kvalitních zaměstnanců. Je proto v zájmu každého vlastníka, či řídicího orgánu právnické osoby, aby tuto stránku za žádných okolností nezanedbával a nepodceňoval, kladl na ni opravdu důraz a řádně kontroloval a vyhodnocoval dodržování přijatých norem a opatření a pravidelně tyto normy aktualizoval. Některým vlastníkům se může zdát investice do patřičného compliance programu zbytečná, zdlouhavá či příliš nákladná. Často také menší firmy nabývají domněnky, že Compliance programy jsou pouze pro větší společnosti, což je zcela mylný dojem. Statistiky však jasně ukazují, že počet obviněných a pravomocně odsouzených rychle roste a účinný přijatý compliance program může právnickou osobu skutečně zachránit.

⁴²ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE. Interní program dodržování soutěžních norem (Compliance programme – program slučitelnosti) [online]. 2004 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: https://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2004/Infolist2004-04compliance.pdf

Z hlediska novelizace ZTOPO, a přijetí v něm zmiňovaného znění § 8 odst. 5, nabízí zcela nové možnosti exkulpace právnických osob, je proto zcela nezodpovědné, lze tvrdit až nevhodné, tuto možnost nevyužít a preventivně nezaopatřit, jelikož společně s touto exkulpační variantou byly také rozšířeny trestné činy, kterých se nově může právnická osoba dopustit čili riziko možné trestní odpovědnosti je v současné době opravdu vysoké.

2.7.1 Statistika soudní praxe

Rok po zavedení ZTOPO v České republice, tedy 2012, nebyla udělena právnické osobě žádná sankce, bylo však zahájeno téměř 20 případů trestního stíhání proti právnickým osobám. Další rok 2013 přinesl právnickým osobám dohromady tři tresty. Roku 2014 české soudy uložily na 22 sankcí a v roce 2015 bylo pravomocných trestů již 63.⁴³ Novelizací zákona o trestní odpovědnosti právnických osob došlo k rozšíření možných trestních činů, kterých se může právnická osoba dopustit. Dá se tedy předpokládat, že počty zahájení trestního stíhání a udělených trestů v průběhu let diametrálně porostou.

V žebříčku nejčastěji páchaných trestných činů v letech 2012–2015, na první místo řadíme trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a obdobných povinných plateb, kterých se právnické osoby dopustily dohromady 40krát, dále trestný čin podvodu, který skýtá dohromady 22 případů, čtvrtá příčka patří kácení daní, poplatku a obdobných povinných plateb, registrováno dohromady 8 případů. V malém počtu se pak vyskytovaly trestné činy zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění, vydírání, úvěrové podvody, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě či porušování autorských práv.⁴⁴

⁴³ TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. *Bulletin advokacie* [online]. 2016 [cit. 2018-04-15]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>

⁴⁴ TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. *Bulletin advokacie* [online]. 2016 [cit. 2018-04-15]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>

Podoba trestů, které nejčastěji padaly, za spáchané trestné činy právnických osob, byla v nejčastějším případě peněžitá sankce, dále zákaz činnosti a v neposlední řadě uveřejnění rozsudku. V malém počtu pak padlo také zrušení právnické osoby, či kombinované sankce jako jsou peněžitý trest s uveřejněním rozsudku, zákaz činnosti s uveřejněním rozsudku či zákaz činnosti společně s ochranným opatřením zabránění věci.⁴⁵

Co se aktivity soudů týče, mezi nejaktivnější patří Městský soud v Brně, kde padlo celkem 42 % pravomocných rozhodnutí, dále Okresní soud v Hodoníně, jenž rozhodnul o 12 % odsouzených a třetím byl Obvodní soud pro Prahu 1, který vydal 8 % z celkového počtu rozhodnutí.

⁴⁵ TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. *Bulletin advokacie* [online]. 2016 [cit. 2018-04-15]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>

3. Struktura družstva Autodružstvo Frýdek-Místek

Jak již i název této společnosti napovídá, Autodružstvo Frýdek-Místek je obchodní korporace právní formy družstvo. Firma byla založena roku 2001, statutárním orgánem je zde předseda družstva, pan Ing. Leoš Penčák a sídlí na ulici Beskydská ve Frýdku-Místku. Tato společnost zaměstnává na 132 osob a má celkem 4 provozovny, které se nacházejí po jedné ve Frýdku-Místku a Českém Těšíně a dvě z těchto provozoven jsou situovány v Ostravě z čeho jedna v Mariánských horách a druhá v Přívoze. S ohledem na počet osob, které Autodružstvo zaměstnává, spadá společnost do středních velikostí podniků. Do struktury Autodružstva Frýdek-Místek spadá ze 100 % dceřina společnost ADO-Ostrava a je zároveň majoritním vlastníkem společnosti ColorCar a.s.

Co se předmětu podnikatelské činnosti této společnosti týče, specializuje se na opravy karoserií, opravy motorových vozidel, půjčování automobilů, odtah vozidel, koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, silniční motorovou dopravu druhu nákladní vnitrostátní a nákladní mezinárodní a v neposlední řadě měření emisí silničních vozidel.

3.1 Obecná charakteristika družstva

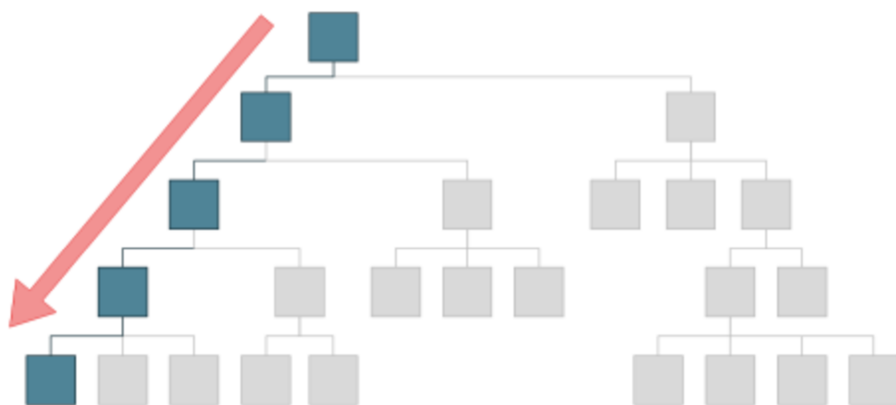
Přesnou úpravu obchodní korporace typu družstvo lze nalézt ve znění zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb. Konkrétně o něm hovoří hlava VI. tohoto zákona. Družstvo je tedy společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. Obsahuje v názvu označení „družstvo“ a skládá se nejméně ze tří členů. Orgány družstva tvoří *„členská schůze, představenstvo, kontrolní komise a jiné orgány zřízené stanovami.“*⁴⁶

3.2 Organizační struktura

Organizační struktura podniků je ve většině případů určována dle pravomocí, které individuální jednotky vykonávají. Existuje několik typů formálních organizačních struktur, přičemž každá má svůj specifický znak. Patří zde struktura lineární, štábní, funkcionální a štábně-liniová. Autodružstvo Frýdek-Místek se nejvíce blíží základní struktuře liniové, která se vyznačuje tím, že každý zaměstnanec má svého jasně přiděleného vedoucího pracovníka a

⁴⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

současně každý vedoucí pracovník má přidělen svůj tým podřízených osob, jde o takzvanou vertikálně orientovanou organizační strukturu společnosti.

(Obr. 3.1)⁴⁷

⁴⁷ Typologie organizační struktury. *Management Mania* [online]. [cit. 2018-05-06]. ISSN 2327-3658. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/typologie-organizacni-struktury>

4. Vytvoření Compliance programu pro Autodružstvo Frýdek-Místek

4.1 Kodex compliance programu

Autodružstvo Frýdek-Místek jakožto společnost vykonávající opravy karoserií, opravy motorových vozidel, půjčování automobilů, odtah vozidel, koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, silniční motorovou dopravu druhu nákladní vnitrostátní a nákladní mezinárodní a také měření emisí silničních vozidel, se prostřednictvím přijetí tohoto Kodexu a Compliance programu hlásí k dodržování prevence a případně odhalení probíhající trestné činnosti a nežádoucích důsledků v rámci protiprávního jednání.

Autodružstvo Frýdek-Místek se zavazuje naplňovat a dodržovat tento Kodex a Compliance program, jakožto vynaložení veškerého úsilí, které je možno na AD F-M spravedlivě požadovat, zároveň zamezení páchaní trestné činnosti a co nejvíce snížit dopad případných důsledků spáchaného trestného činu v rámci společnosti.

Součástí kodexu je formulace metod, postupů a zásad, které Autodružstvo Frýdek-Místek shledává jako klíčové v rámci trestněprávní odpovědnosti, což je zejména zabezpečit nepřetržité dosahování vytyčených cílů společnosti.

AD F-M prohlašuje, že za každých okolností vyžaduje takové vykonávání činnosti, které je v absolutním souladu s požadavky jak zákonnými, tak etickými a zároveň jedná v souladu zavedených a užitých interních norem a v žádném případě netoleruje páchaní protiprávní aktivity v rámci své činnosti.

4.2 Účel compliance programu

Vytvořený compliance program uplatňuje souhrnný systém vnitřních opatření a metod společnosti, jenž se dělí na preventivní, detekční a reakční a má za cíl předcházet možným trestněprávním rizikům či neetickému jednání. Tento strategický dokument je součástí interní kultury společnosti Autodružstvo Frýdek-Místek a je nazván Compliance program Autodružstva Frýdek-Místek.

Uváděný program propojuje ostatní interní předpisy Autodružstva F-M jenž taktéž určují pravidla a principy chování Autodružstva F-M, včetně jeho zaměstnanců, je ve shodě a návaznosti s nimi a v neposlední řadě je rozvíjí.

4.3 Užití termíny a zkratky

<i>CP</i>	Compliance Program
<i>CM</i>	Compliance Manager
<i>AD F-M</i>	Autodružstvo Frýdek-Místek
<i>ZTOPO</i>	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

(Tab. 4. 1)⁴⁸

Dotčená osoba

Každá osoba v zaměstnaneckém poměru či obdobném postavení, při plnění svých pracovních povinností a činností a ostatní osoby zmíněné v § 8 odst. 1 ZTOPO.

Trestní odpovědnost

Trestní odpovědností se rozumí skutečnost, kdy dojde k naplnění podmínek a okolností, za kterých vznikne zmiňovaná trestní odpovědnost pachatele, čímž pachatel nese za takto spáchaný čin následky v podobě sankcí, které upravuje tr. zákoník za vzniku trestněprávního vztahu mezi státem a pachatelem, který vzniká právě trestným činem.

Trestný čin

Základním faktorem pro vznik trestní odpovědnosti je spáchání trestného činu čili jsou naplněny všechny obligatorní znaky trestného činu a jeho skutková podstata. Trestný čin je takový protiprávní skutek, jenž je tr. zákoníkem označen jako trestný a zároveň jsou v rámci tohoto činu vykazány znaky, které uvádí tento zákoník.

Skutková podstata

Shrnutí znaků jak objektivních, tak zároveň subjektivních, které stanovují konkrétní trestné činy a následně je od sebe diferencují. Tyto znaky zahrnují chráněné zájmy, protiprávnost, objektivní stránku věci čili jednání, které skutečnost zavinilo, následek, jenž ze skutečnosti plyne atd., dále stránku subjektivní a subjekt neboli čin úmyslný nebo spáchaný

⁴⁸ Vlastní zpracování.

z nedbalosti. Souhrn všech konkrétních trestných činů, včetně jejich skutkových podstat upravuje dílčí část tr. zákoníku. Každý z dotčených i třetích osob je povinna se s těmito seznámit.

Trestná činnost spáchaná právnickou osobou

Jedná se o trestný čin spáchaný v zájmu nebo v rámci činnosti právnické osoby, pokud tak jednala některé z osob, uvedených v § 8 odst. 1 ZTOPO.

Přičtení spáchaného trestného činu právnické osobě

Spáchání trestného činu lze právnické osobě přičíst, pokud byl spáchán:

- a) prostřednictvím jednání některého z orgánů právnické osoby, které jsou uvedeny v § 8 odst. 1 písm. a) až c) ZTOPO, nebo
- b) osobou v postavení zaměstnance, uvedeného v § 8 odst. 1 písm. d) na základě vydaného rozhodnutí, schválení či pokynu orgánů právnické osoby nebo dalších osob, které jsou uváděny v § 8 odst. 1 písm. a) až c), anebo proto, že tyto zmiňované osoby nebo orgány právnické osoby neprovedly účinná opatření, která provést měly podle jiných právních předpisů nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou a potřebnou kontrolu činností zaměstnance nebo ostatních osob, kterým jsou tyto nadřízeny nebo jimi nebyly učiněny nutná opatření, které by zamezily či odvrátily následky spáchané trestné činnosti.

Trestní odpovědnost právnických osob

Trestní odpovědnost právnických osob se vztahuje na všechny trestné činy, které uvádí v dílčí část tr. zákoník, vyjma těch, které jsou uvedeny v § 7 ZTOPO. Právnická osoba se trestní odpovědnosti nevyhne ani v případě, pokud není zjištěna konkrétní osoba fyzická, která protiprávní jednání zapříčinila, upraveno v § 8 odst. 3 ZTOPO. Pokud dojde k trestní odpovědnosti osoby právnické, nedotýká se nijak trestní odpovědnosti fyzické osoby, a naopak trestní odpovědnost takových osob fyzických se nedotýká trestní odpovědnosti právnické osoby. Pokud byl spáchán trestný čin na základě společného jednání většího počtu osob, ze kterých je alespoň jedna právnickou osobou, každý z těchto je odpovědná takovým způsobem, jako by spáchala takový čin sama, upravuje § 9 odst. 3 ZTOPO.

Přestupek

Přestupek je takovým protiprávním činem, který je ze společenského hlediska škodlivý, zákon jej vymezuje jednoznačně jako přestupek a zároveň vykazuje znaky, zákonem charakterizovány jako přestupek, pokud se nejedná o trestný čin.

Příčitatelnost přestupku

Za osoby, jejichž jednání je možno přičíst osobě právnické, jsou z hlediska posouzení odpovědnosti osoby právnické za trestný čin považovány:

- a) člen statutárního orgánu či statutární orgán,
- b) jiný orgán právnické osoby či člen takového orgánu,
- c) zaměstnanec či obdobně postavená osoba u příležitosti plnění cílů a úkolu, které plynou z jeho postavení,
- d) osoba fyzická, jenž uskutečňuje pokyny právnické osoby,
- e) osoba fyzická, používána právnickou osobou při její činnosti,
- f) osoba fyzická, jenž jednala jménem nebo za osobu právnickou, pokud tato právnický osoba tohoto skutku využila.

Pokud právní předpis požaduje ke skutku spáchání přestupku zvláštní způsobilosti, vlastnosti či postavení viníka, jenž je osobou právnickou, tyto zmíněné skutečnosti nemusí být dány u osoby fyzické, která je v rámci posouzení odpovědnosti za přestupek osoby právnické považována za takovou osobu, jejíž skutek či jednání je možné přičíst osobě právnické.

Pokud jsou dále užity jiné zkratky či termíny, než tyto výše uvedené a vysvětlené, jsou na daném umístění přesně vymezeny a definovány.

4.4 Dotčené osoby

CP je v celém svém rozsahu platný a povinný pro AD F-M. Zaměstnancům a ostatním osobám ve spolupráci je přístupný z intranetu společnosti. V souvislosti se zajištěním transparentnosti jej taktéž možno nalézt na internetových stránkách AD F-M pro širokou veřejnost a obchodní partnery.

Každý z dotčených osob je povinna se seznámit a následně podepsat, že se uskutečnilo seznámení s CP v celém jeho znění a také byla řádně seznámena s právy a povinnostmi, které z dokumentu vyplývají. Potvrzení o seznámení proběhne buď prostřednictvím podpisu

čestného prohlášení či jiným způsobem, který s uspokojivou určitostí potvrdí seznámení daných osob se zněním CP. Vzor čestného prohlášení lze nalézt v příloze č. 1.

4.5 Principy Compliance programu

Systém CP je plně v souladu se zákonnými předpisy České republiky a zároveň s vnitřními pravidly Autodružstva Frýdek-Místek. Představuje souvislou soustavu metod, zásad a interních opatření, která slouží k účelům preventivním, detekčním a reakčním v souvislosti s případným trestněprávním či neetickým jednáním, a to především dotčených osob. Nedílnou složkou CP je etický kodex, který obsahuje definice základních morálních pravidel a principy chování osob dotčených, dále upravuje problematiku jednání korupčního a obchodního.

4.6 Pravomoci a odpovědnost

V souladu s fungováním a zavedením CP se zavádí funkce Compliance manager (dále jen „CM“). CM do funkce jmenuje představenstvo AD F-M. Osoba vykonávající tuto funkci nemůže zároveň zastávat funkci generálního ředitele, náměstka generálního ředitele a nemůže být ani členem představenstva či dozorčí rady AD F-M, ale musí být v zaměstnaneckém poměru v rámci společnosti AD F-M. Pro zvolení do funkce CM je nutností, aby tato osoba měla vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu z vysoké školy v České republice, disponuje patřičnými znalostmi a zkušenostmi a je dostatečně morálně kvalifikovaná a bezúhonná.

Osoba vykonávající funkci CM nese hlavní odpovědnosti a zároveň je osobou kontaktní ve struktuře AD F-M. Zajišťuje také výkonnou složku CP, přičemž nese povinnost nezávislého a nestranného vystupování, čímž zajistí dostání primárních cílů CP, a to především:

- a) zajišťuje spolupráci a poskytnutí pokynů jednotlivým úsekům a osobám dotčených v AD F-M v rámci naplnění cílů CP,
- b) v případech trestního řízení či při úkonech dle zákona o Policii ČR nese povinnost fungovat jako koordinační a součinná složka,
- c) v souvislosti v naplněním CP má nárok na požadování plné spolupráce všech osob dotčených, a to především osob ve vedoucím postavení AD F-M,
- d) akceptuje a dále hodnotí podněty, které slouží ke zlepšování a aktualizaci CP, sleduje nové zákonné normy a předpisy, na jejichž základě navrhuje aktualizaci CP,
- e) je povinen na dotaz poskytnout podstatné podklady a informace o CP každé osobě dotčené,

- f) vyhodnocuje podněty a oznámení, které na něj jako styčnou osobu CP spadají a zodpovídá za vhodnou reakci na tyto,
- g) reaguje na změny interních předpisů AD F-M s ohledem na CP,
- h) nese odpovědnost za to, že v souvislosti v naplňování CP nenastane prodlení ve splnění určité úlohy CP.

CM zachová důvěrnost ke všem informacím, se kterými přijde v rámci CP do styku, především nesmí dopustit ohrožení naplnění cílů CP.

Jakákoli z dotčených i dalších osob se může kdykoli na CM obrátit. Lze tak učinit osobně nebo na učenou emailovou adresu či telefonní číslo.

4.7 Prevence

Preventivní část CP cílí především na předcházení páchaní trestné činnosti, je složena z metod a opatření, jejichž úkolem je odstranit, eliminovat a neutralizovat činitele vedoucí k páchaní trestných činů nebo neetickému chování.

4.7.1 Primární povinnost

Osoba dotčena je povinna především:

- a) obeznámit se s adekvátními zákonnými normami a předpisy jenž se týkají trestněprávní odpovědnosti, interními předpisy společnosti AD F-M a s aktuálním zněním CP,
- b) pokud nastane pochybnost, nejasnost či podezření, požádat CM o vysvětlení,
- c) jednat legálně za každých okolností, tzn. Dodržet absolutní soulad s právními řády České republiky a zároveň jednat v souladu s interními předpisy AD F-M,
- d) za každých okolností dodržovat vytyčené cíle a metody CP,
- e) vyvarovat se svým jednáním páchaní jakékoli trestné činnosti, který by případně byla přičtena AD F-M, současně se na žádné takové činnosti nepodílet ani se jí neúčastnit v kterékoli podobě,
- f) pokud pojme podezření či zjistí, že další z osob páchá či páchala trestnou činnost nebo spáchání trestného činu připravuje, neprodleně tyto informace postoupí v souladu s CP odpovědné osobě, přičemž podnikne aktivní kroky k zamezení či odvrácení trestného činu nebo jím způsobených následků,
- g) za žádných okolností nelze upřednostňovat či diskriminovat skupiny nebo jednotlivce,

- h) zachovat mlčenlivost o zjištěných faktech, se kterými v souvislosti s výkonem své pracovní náplně v AD F-M může přijít do styku, a jak v rámci, tak po ukončení zaměstnaneckého vztahu,
- i) být iniciativní v souvislosti s vylepšováním a naplňováním cílů CP.

4.7.2 Soustavné posuzování hrozeb

Za aktivní a systematicky prováděné posouzení hrozeb je odpovědný CM. CM stanoví strukturu a řízení hrozeb, při čemž systematicky pátrá a rozpoznává riziková místa v rámci postupů a činností AD F-M a také hrozby v rámci jednotlivých vykonávaných pozic. CM upravuje problematiku řízení rizik v souladu s CP a dává podněty a doporučení vedoucím pracovníkům AD F-M k zavedení účelných opatření sloužících k opatření proti neetickému nebo korupčnímu chování či páčání trestné činnosti. Rizika jsou posuzována průběžným způsobem, přičemž k jejich hodnocení dochází alespoň jedenkrát ročně či při změnách činností, pozic nebo právních úprav trestněprávní problematiky. Stupeň důležitosti hrozeb je nutné posuzovat v souladu s trestnými činy uvedenými v § 7 ZTOPO a zároveň podmínkami upravenými v trestním zákoníku. Vybrané trestné činy budou na základě analýzy vyhodnoceny CM, následně budou upraveny ve zvláštní příloze CP. Každá z dotčených osob, včetně osob vykonávajících činnosti v rámci či v zájmu AD F-M, je povinna seznámit se nejen s vybranými protiprávními činy.

4.7.3 Obeznamenost

V zájmu AD F-M je kladen důraz na řádné a srozumitelné obeznámení osob dotčených s CP a odvětvím trestní odpovědnosti právnické osoby. Tyto informace shromažďuje v celek CM, který je také na dotaz povinen kteroukoli z dotčených osob kdykoli informovat a adekvátně poskytovat odpovědi na dotazy týkající se CP a trestní odpovědnosti.

4.7.3.1 Školení

Nedílnou součástí CP představují pravidelná školení dotčených osob, která svým obsahem pojednávají o zavedeném systému CP, cílech, které jsou vytyčeny v rámci CP a je nutno vynaložit veškeré úsilí pro jejich naplnění, struktuře, metodách a principech CP. Dále budou probrány podmínky a otázky k trestní odpovědnosti, etické jednání, korupční problematiky a také proběhne ukázka postupů ve vybraných modelových situacích.

V rámci průběhu školení lze zařadit test, který ověří nabyté znalosti. CM má na starost hodnocení školení a poskytuje informace vedení AD F-M, společně s doporučením na nová opatření, která poslouží k lepšímu, resp. efektivnějšímu naplňování cílů CP.

Tato školení probíhají nejméně jednou ročně a zajišťuje je AD F-M. V případě nové osoby dotčené dochází k seznámení s problematikou CP v rámci nástupu do zaměstnání a vstupního zaškolení, popřípadě ke školení dochází za vzniku jakéhokoli jiného poměru k AD F-M.

V souvislosti s pravidelným vyhodnocováním hrozeb a určení rizikových pracovišť či pozic, mohou být provedena osobní školení s jednotlivci, kteří jsou dle analýzy ve zvýšené míře vystaveni korupčním či jiným protiprávním rizikům.

Pokud dojde k výjimečné situaci, změně právních předpisů a jiných, může CM podat návrh na určité školení provedené výhradně k daným změnám.

Za organizaci těchto školení je zodpovědný CM.

Každá z osob dotčených nese povinnost se zúčastnit, resp. absolvovat tato školení, přičemž účast je nutno řádně dokumentovat a archivovat dle příslušného archivačního řádu. Za adekvátní dokumentaci nese odpovědnost CM.

V rámci zachování snadné organizace a komplexnosti se školení CP bude konat ve stejném termínu s povinným školením BOZP a požární ochrany, GDPR a jiných.

4.7.3.2 *Komunikace*

Důležitým prostředkem v oblasti prevence je komunikace o CP. AD F-M komunikuje CP osobám dotčeným čili v rámci vnitřních systémů, ale také veřejně čímž zajišťuje maximální vědomí o CP, což je AD F-M hodnoceno jako podstatný faktor v rámci prevence, detekce a reakce, avšak i v rámci náprav možných důsledků trestné činnosti. AD F-M klade důraz na seznámení a pochopení obsahu a účelu CP jak osob dotčených, tak třetích osob, které přijdou nebo mohou přijít do styku s AD F-M nebo také osobami dotčenými u příležitosti jednání v zájmu AD F-M nebo v rámci vykonávané činnosti AD F-M.

AD F-M umožní přístup ke každému adekvátnímu dokumentu CP. Přístup je zajištěn skrze jasně viditelný odkazu, který lze nalézt na titulní straně internetových stránek AD F-M, zároveň je přístupný všem zaměstnancům jednoduchou cestou z intranetu a v neposlední řadě je k dostání kdykoli u CM.

K účelům písemné komunikace, je vytvořena zvláštní doložka, viz. příloha č. 2, která je užitá jako nedílný prvek jak elektronické komunikace, tak každé vzorové korespondence AD

F-M. Osoba dotčená je povinna přikládat zvláštní doložku ke každé písemné komunikaci (email, dopis a další).

Za zajištění spolupráce a komunikace s orgánem činným v trestním řízení zodpovídá CM ve spolupráci s vedením společnosti.

Informace o CP tvoří nedílnou součást vstupního listu či dalšího podobného dokumentu v podobě doložky CP, což umožní zajistit informovanost osob dotčených.

Pro zajištění maximálního uvědomění třetích osob je CP AD F-M prezentován také v rámci marketingových úkonů.

AD F-M zprostředkovávají aktuální informace o CP na informativních místech (nástěnky apod.) v rámci svých objektů, zároveň je informováno ve vnitřních publikacích, jestliže jsou tyto vydávány.

Trestněprávní problematika, její rozvoj a aktuality jsou prostřednictvím AD F-M pravidelně sledovány. Adekvátní novinky jsou zveřejňovány všemi výše uvedenými způsoby.

4.7.4 Monitorování a vylepšování CP

AD F-M považuje za podstatné neustále dohlížet, kontrolovat, hodnotit a ověřovat fungování CP a v souvislosti s těmito aktivitami odhalovat možné hrozby a slabá místa, které by se mohly vyskytnout. Proto je prováděno monitorování programu, za což je zodpovědný CM. Monitorování znamená v tomto případě evaluace naplňování a efektivity CP. CM je pak zodpovědný za výsledné hodnocení fungování CP, které bude provedeno minimálně jednou ročně, a to nejpozději k datu 31. 1. následujícího kalendářního roku. V souladu s tímto hodnocením vypracuje CM zprávu o splňování CP (dále jen „Zpráva o splňování CP“). Tato Zpráva o splňování CP bude CM vypracována a následně předložena vedení taktéž nejpozději k 31. 1. následujícího kalendářního roku. Během monitorování mohou být prostřednictvím CM použity testové nebo dotazníkové metody, pro zjištění potřebné efektivity a dalších faktorů.

V rámci evaluace a neustálého sledování má CM oprávnění podávat návrhy na aktualizaci znění CP, které předkládá vedení společnosti ke schválení. Tyto aktualizace jsou na základě soustavného monitorování navrhovány za účelem zlepšení naplnění cílů CP, avšak zároveň v případě změn souvisejících s výkonem podnikatelské činnosti či právních předpisů.

4.7.4.1 Externí audit

AD F-M minimálně jednou v průběhu 5 let zajistí provedení externího auditu. Cílem je především zkontrolovat, jak je CP účinný, efektivní a funkční a následně může být podán návrh na inovace. Tento externí audit bude proveden nezávislou osobou disponující prokazatelně

dostatečnými zkušenostmi v oblasti trestního práva, speciálně se zaměřením na trestní odpovědnost právnických osob. Mimo zmíněné je přidanou hodnotou tohoto auditu také nezávislý a nezaujatý pohled zavedení a fungování CP.

4.7.5 Ostatní preventivní prostředky

4.7.5.1 Podrobné prověření smluvních partnerů

Pokud má CP vykazovat kvalitní funkčnost a pravidelné naplňování stanovených cílů, je nezbytné kontrolovat s jakými subjekty vstoupí AD F-M do styku. Pokud je cíleno na prevenci proti páchání trestné činnosti, je nezbytné dodržení alespoň vybraných požadavků vyplývajících z CP rovněž smluvními partnery. Přijetím a dodržením CP a zároveň informováním o tomto systému obchodní partnery dává AD F-M najevo, že je vysoce zodpovědnou společností.

AD F-M učiní maximální prověření všech uchazečů, navíc, mimo zákonné povinnosti. AD F-M společně s osobami dotčenými nesou povinnost užívat k prověřování obchodních a jiných partnerů zejména veřejně přístupné prameny (insolvenční rejstříky, obchodní rejstříky, Administrativní registr ekonomických subjektů a další). Takto získané informace budou následně posuzovány a na základě posudku takto získaných informací lze vyhodnotit důvěryhodnost obchodního partnera a také případně zavést dané opatření ke snížení zjištěných rizik. AD F-M a osoby dotčené nesou povinnost užít v každé smluvní dokumentaci AD F-M compliance doložku, která potvrzuje závazek dodržení základních pravidel a hodnot CP smluvního partnera. Vzorovou doložku smluvní dokumentace lze nalézt v příloze č. 3.

4.7.5.2 Principy pro řízení lidských zdrojů

Podstatnou částí prevence je taktéž důsledný výběr osob dotčených tak, aby na každou pracovní pozici byl přidělen zaměstnanec s příslušnou odbornou i morální kvalitou. Osoby zodpovědné výběrem a prověřováním možných nastávajících zaměstnanců a ostatních osob dotčených, především těch, jenž mají právo jednat za AD F-M, budou těmito prověřeny v nejvyšší přípustné míře, kterou dovoluje právní řád České republiky. Takto získané informace budou evaluovány a použity ke snižování personálních hrozeb, které jsou také neopomenutelným rizikem.

4.7.5.3 Interní systém uchovávání informací

AD F-M dbá za každých okolností na řádnou dokumentaci a archivování všech zabezpečení, metod a principů probíhajících během naplňování CP a při kterékoli jiné aktivitě AD F-M. Každý postup či opatření je nutné náležitě dokumentovat a archivovat, aby bylo tyto záznamy možno následně snadno dohledat ve stavu použitelném, doložitelném a přezkoumatelném. Záznamy jsou zároveň vedeny přesně, čitelně a úplně a odráží se od skutečně vykonané aktivity, přičemž adekvátně odpovídají zásadám CP. Důraz je kladen speciálně na archivování dokumentace, jenž má souvislost s CP, což má za cíl zabezpečit případně potřebné důkazy, které by bylo možné předložit orgánům činným v trestním řízení, v případě podezření či zahájení trestního řízení. Problematiku archivace upravuje v AD F-M zejména interní směrnice *Spisový a skartační řád*.

4.7.5.4 Zásady darování

AD F-M nepřipouští žádné podoby korupčního jednání. Zvýšená pozornost je tedy věnována problematice darování, kde je korupční hrozba zvýšená skrze přijetí darů či obdarování. AD F-M zároveň považuje za nezbytné tyto kroky provádět ze společenského hlediska. Etický kodex AD F-M upravuje přijetí či poskytnutí daru či jiného benefitu způsobem, který cílí na maximální eliminaci hrozeb nezákonného chování v dané spojitosti.

4.8 Detekce

4.8.1 Oznamování

Hlavním úkolem problematiky detekce CP je zavést účinný systém pro odhalení činností, které jsou nebo mohou být v rozporu s CP nebo se jedná o neetické jednání čili jednání v rozporu s Etickým kodexem AD F-M. Zároveň je nutné zajistit důvěrnost jak oznamujícího, tak jeho sdělení, popřípadě adekvátní odezvu.

AD F-M disponuje systémem, který slouží k ohlašování případů, jenž by bylo možno chápat za jednání porušující CP nebo etických pravidel. Oznamovatel zde má několik způsobů neboli detekčních nástrojů, jak takové činy ohlásit. Mezi tyto způsoby jsou zařazeny elektronické oznámení, písemné nebo osobní oznámení, oznámení prostřednictvím webového formuláře nebo telefonické oznámení. Pro tyto účely je speciálně zřízena elektronická schránka, telefonní číslo a schránka, kde se jako adresát uvádí CM. Každé z těchto ohlašovacích míst je kontrolováno každý pracovní den. Každý ohlášený případ je náležitě zpracován, dostane své

specifické číslo a je řádně zaevidován a archivován. Každý ohlášený případ je CM řádně a bez rozdílu prošetřen.

Ohlášení o nedodržení či porušení CP nebo o neetickém jednání nebude postiženo, jestliže není prováděno s úmysly újmy některé z osob smyšlenou informací. V případě pochybností je považováno ohlášení za konání oznamujícího v dobré víře, jestliže není prokázán opak. Právo oznamovat mají kromě osob dotčených též třetí osoby.

4.8.1.1 Ochrana oznamujícího

Oznamovat lze bezpečně a důvěrně, přičemž metody, kterými lze oznámení podat, dávají možnost oznamovat jak dotčeným osobám, tak osobám třetím. Každé oznámení bude relevantně prověřeno, nehledě na charakter konkrétního oznámení.

4.8.1.2 Oznamovací webový formulář

AD F-M vytváří na svých internetových stránkách, zároveň i na intranetu, pro účely oznamování pojetí podezření z porušování CP nebo etických pravidel společnosti, speciální webový formulář.

4.8.1.3 Elektronická oznámení

O porušování CP či etických pravidel je možno učinit oznámení také prostřednictvím veřejně přístupné elektronické adresy, speciálně zřízené pro tyto ohlašovací účely.

4.8.1.4 Osobní nebo písemná oznámení

O porušování CP či etických pravidel je možno učinit oznámení také písemně na některé z veřejně uvedených poštovních adres, které jsou k nalezení na webových stránkách AD F-M či na intranetu, anebo osobně u příslušné uvedené osoby, kterou je především CM.

4.8.1.5 Telefonická oznámení

Porušování CP či nedodržování etických pravidel lze též ohlašovat telefonicky na veřejně přístupném telefonním čísle, zveřejněném na webových stránkách AD F-M anebo na intranetu.

4.8.1.6 Schránka

Hlavní budova sídla AD F-M na adrese Beskydská 704, 738 01 Frýdek-Místek je instalována pevná, zamykatelná schránka, kterou je možno využít pro vhození oznámení o

porušování CP či etických pravidel. Schránka je přístupna veřejnosti a je situována způsobem, který zajistí eliminaci možnosti odhalit totožnost oznamujícího a zároveň nese zřetelné označení účelu, ke kterému slouží.

4.8.1.7 Ohlášení policejním orgánům či státnímu zástupci

Oznamující má v případě podezření na páchanou trestnou činnost právo podat oznámení taktéž policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci (§158 odst. 2 tr. řádu).

4.8.1.8 Evropský úřad pro boj proti podvodům – OLAF

Pojaté podezření na podvodnou činnost nebo na jiné klíčové nesrovnalosti, jenž by mohly mít nežádoucí důsledek na poskytnuté finance Evropské unie, nehledě na to, zda jde o příjmy, výdaje nebo aktivum vlastněné orgány Evropské unie. Dále pojaté podezření na klíčové porušování či neplnění povinností zaměstnanců orgánů Evropské unie. Oznámení o takovém podezření lze učinit pomocí internetového formuláře, který je umístěn na stránkách Evropského úřadu pro boj proti podvodům neboli OLAF nebo lze učinit oznámení také písemně na veřejně dostupnou poštovní adresu European Commission.

4.8.2 Ostatní detekční prostředky

4.8.2.1 Povinnost detekce

AD F-M, každá sekce či oddělení AD F-M a každá osoba dotčená je povinna v souvislosti se svou činností oznamovat případná podezření z jakéhokoli porušování CP či neetického jednání.

4.8.2.2 Nestandardní jednání

AD F-M, každá sekce či oddělení AD F-M a každá osoba dotčená je povinna adekvátně zhodnotit kterékoli chování, jenž se liší od standardního nebo stanoveného přístupu, jestli se nejedná o chování podezřelé na porušování CP či etických norem a zvážit adekvátní postup v rámci naplňování vytyčených cílů CP.

4.8.2.3 Příkaz nadřízené osoby

Jestliže kterákoli z osob dotčených pojme podezření, že příkaz, který mu byl dán nadřízenou osobou vede k porušování CP, nese povinnost o takovémto jednání podat neprodleně oznámení CM. Dokud CM nevydá stanovisko, osoba dotčená nesmí dále jednat dle

tohoto příkazu. V takovémto případě nese CM povinnost vydat stanovisko bez zbytečného odkladu, přičemž krajní termín pro vydání stanoviska jsou tři pracovní dny po podání oznámení.

4.8.3 Kontrola – prověřování

4.8.3.1 Základní zásady prověřování

Cílem provedení kontroly a prověření je rozpoznat důležité faktory vedoucí k podezření na nedodržení CP či etických norem a následně určit adekvátní postup k dostání vytyčených cílů CP. Při provádění kontroly je ctěno pravidlo presumpce neviny a je zachována ochrana osobních údajů každé osoby prověřováním dotčené. Jestliže není dále určeno jinak, kontrola je prováděna CM.

Jestliže je z vykonaného prověření zřejmé podezření z páčání trestné činnosti, je nezbytné cílit reakční opatření na zábranu tomuto páčání trestné činnosti nebo zamezení důsledků takové činnosti a v neposlední řadě provést ohlášení na podezření orgánu činnému v trestním řízení dle trestního řádu současně s dodržáním dalších povinností a práv.

4.8.3.2 Podezření na porušování CP

Pokud dojde k podezření na porušování CP je CM povinen podat Zprávu o prověření vedoucí osobě AD F-M k akceptaci a rozhodnutí o plánových opatřeních.

4.8.3.3 Proces při riziku prodlení

Jestliže nastane hrozba rizika z prodlení, např. je nezbytná okamžitá reakce, aby bylo možno zabránit spáchání trestného činu, nese CM povinnost postupovat v souladu se stanovenými cíli CP a sjednat bezodkladně všechna nezbytná opatření.

4.9 Reakce

4.9.1 Důsledky plynoucí z porušení CP

Jestliže dojde k určitému porušení CP, na jehož základně vznikne trestní odpovědnost určité osoby, může nastat vznik její trestní odpovědnosti a dále, jestliže dojde k naplnění podmínek, které upravuje ZTOPO, může dojít k přičtení takového činu AD F-M čili bude probíhat trestní řízení a může dojít k uložení trestu či ochranného opatření na úkor AD F-M.

Pokud osoba dotčená poruší CP, která je zároveň v zaměstnaneckém poměru s AD F-M, mohou být vyvozeny, bez ohledu na výše uvedené skutečnosti, následky, a to:

- a) Varování zaměstnance na nerespektování či porušování pravidel jeho nadřízeným, které bude zároveň obsahovat objasnění, jakým způsobem by mělo být správně v budoucnu postupováno, aby již k takovému opětovnému porušování nedocházelo.
- b) Jestliže dojde k závažnému nebo opakovanému porušení, bude incident řešen v kooperaci s personálním oddělením, pokud porušení povinností daných CP je porušením pracovních povinností osoby v zaměstnaneckém poměru, které plyne z pracovních předpisů, jenž jsou vztaženy k zaměstnancem prováděné činnosti, kdy může dojít až k porušování této povinnosti mimořádně hrubou formou, popřípadě méně významné porušení. Jedná-li se o takovéto porušování pracovních povinností, může dojít až k důsledkům podle obecně závazných zákonných norem, zejména zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Znalost, dodržování a schopnost se náležitě orientovat v CP tvoří součást personální evaluace jednotlivých zaměstnanců.

Pokud osoba dotčená poruší jakýmkoli způsobem CP, lze tuto situaci, bez ohledu na výše uvedené skutečnosti, hodnotit zároveň jako porušování péče řádného hospodáře dle daných právních norem.

4.9.2 Nápravné prostředky

Pokud dojde k detekci porušování CP, je CM, v kooperaci s vedením AD F-M a všemi dotčenými subjekty, povinen dále postupovat zejména takovým způsobem, aby došlo bez zbytečného prodlení k přijetí adekvátních nápravných opatření, která mají za úkol zabránit páchání trestné činnosti či odvrácení důsledků již spáchaného trestného činu nebo takové, které cílí na nápravu způsobeného porušení, odvrácení případně vzniklé škody nebo k jejímu maximálně možnému snížení.

Jestliže není jednoznačně určeno jinak, jsou mezi nápravné prostředky řazeny především podněcování prošetřování a prošetřování, akceptace vhodných nápravných prostředků, ohlášení příslušným orgánům činným v trestním řízení dle trestního řádu, činit patřičné kroky k nápravě škod, relevantní informovanost dotyčných útvarů, učinění nařízení k patřičné činnosti či naopak ukončení patřičné činnosti, rozbor konkrétního porušování a kontrola CP a ostatních interních předpisů či norem a pravidel způsobem, který povede k vyloučení či maximálnímu snížení opakování porušování apod.

Zmíněné osoby nesou povinnost dodržet takový postup, který umožní zachování důkazů, pro případnou budoucí potřebu.

Zejména CM nese odpovědnost za včasnou reakci na rozpoznané porušování CP. Po přijetí výše zmiňovaných primárních opatření je odpovědná osoba, tedy CM zavázán zajistit rozbor příčin jednotlivých porušování. V průběhu takové analýzy je nezbytná součinnost vedení AD F-M. Jestliže je zjištěno, že lze v budoucnu eliminovat nebo úplně odstranit alespoň jednu z příčin prostřednictvím aktualizace CP, nese CM povinnost tuto adekvátní obnovu doporučit vedení AD F-M k přijetí.

4.10 Závěrečná nařízení

Pokud dojde k jakémukoli rozporu s ostatními interními předpisy, platí nařízení dané touto směrnicí.

5. Závěr

Problematika trestní odpovědnosti právnických osob, jenž upravuje zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, a jeho novelizace provedená zákonem č. 183/2016 Sb., je velmi specifickým a diskutabilním tématem, jak pro laickou, tak pro odbornou veřejnost. Odborníci k tomuto tématu zaujímají různé postoje, přičemž se tyto od sebe často diametrálně odlišují. Většina však vychází z již užívaných zahraničních předloh ve snaze najít tu nejlépe aplikovatelnou cestu vůči systému a fungování České republiky a českého právního řádu. Řada z nich má zároveň snahu o nalezení a vysvětlení vhodného výkladu znění zákona č. 418/2011 Sb., přístupy jsou však velmi subjektivní.

Cílem práce je rozebrat stěžejní body zákona v souvislosti s danou problematikou. V dílčích kapitolách jsou vytyčeny a rozebrány podstatné body zákona, přičemž v kombinaci s uvedením vybraných zahraničních řešení této problematiky je sestaven, na základě kompromisu a logické dedukce, praktický Compliance program pro Autodružstvo Frýdek-Místek.

Tento ochranný program je složen ze tří nejčastěji doporučovaných částí Compliance programu, kterými jsou část prevenční, detekční a reakční a tyto jsou rozčleněny na další jednotlivé dílčí části. Jak již z názvů jednotlivých částí lze vytušit, prevenční část shrnuje soubor preventivních prostředků a opatření a cílí zejména na účinné předcházení páčání trestné činnosti. Stanovuje povinnosti, které by měly dotčené i ostatní osoby dodržovat, čímž preventivně zajistí, že k žádnému trestnému činu v rámci společnosti nedojde. Preventivní část zároveň uvádí, jak dodržet a zajistit patřičnou informovanost v rámci celé společnosti, a také metodiku, obsah a četnost prováděných školení. Další úsek práce, pojednávající a upravující detekci, řeší problematiku nalezení a následného adekvátního oznámení zjištěné trestné činnosti či nekalých praktik oprávněné osobě nebo jiným orgánům, které mají kompetenci tuto situaci náležitě řešit. Zároveň také obsahuje prostředky či možnosti, jakými způsoby lze taková oznámení provést a zachovat důvěrnost oznamovatele. Ve dalším oddílu Compliance programu jsou v části reakční obsaženy důsledky, které mohou plynout z případné trestní odpovědnosti či ze zjištění porušování etických a jiných interních pravidel společnosti. Zároveň jsou zde stanoveny nápravné prostředky, které lze využít, v případech porušení.

Lze konstatovat, že zákon skýtá velké nedostatky. Pravděpodobně je tento problém zapříčiněn tlakem Evropské unie na rychlé přijetí zákonné úpravy o trestní odpovědnosti právnických osob, jelikož Česká republika byla mezi posledními státy v Evropské unii, která právní úpravou této problematiky nedisponovala. Poměrně rychlé zpracování a přijetí zákona

tohoto podstatného typu evidentně nepřispělo k možnosti důkladné propracovanosti a promyšlenosti. Novela zákona, která je účinná teprve od prosince roku 2016, a kterou zákonodárce zřejmě zamýšlel zefektivnění funkčnosti a aplikovatelnosti trestněprávní problematiky, bohužel také k objasnění mnoha nejasností, které ZTOPO skýtá a usnadnění aplikovatelnosti tohoto zákona ve valné míře nepřispěla, spíše naopak.

Dle názoru autorky této práce by v budoucnu bylo relevantní, v rámci problematiky trestní odpovědnosti právnických osob, zakomponovat přesně aplikovatelný metodický návod, jak se má právnická osoba proti trestní odpovědnosti chránit, jaká opatření přesně přijmout a jak se zabezpečit vůči této velké hrozbě. Definování a objasnění pojmů užitých v ZTOPO, by mohlo přispět jak právnickým osobám, které jsou díky nedostatečnosti nuceny fungovat na bázi nejistoty, tak pro orgány činné v trestním řízení. Nepřesné a nejasné definování zákona může vést na jedné straně k nevýhodě právnické osoby, která nezná způsoby a práva na svou obranu čili se může snadno stát, že taková právnická osoba bude při zahájení trestního řízení nepravomocně odsouzena, jednoduše proto, že nezná obranu. Na druhé straně hrozí zároveň nebezpečí pochybení také z pohledu orgánů činných v trestním řízení, jelikož dosavadní praxe českých soudů prozatím není natolik obsáhlá, aby přispěla těmto orgánům při aplikaci v průběhu řízení.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

BANKS, Theodore L. a Frederick Z. BANKS. *Corporate legal compliance handbook*. 2nd ed. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 1-2. ISBN 07-355-9381-7

BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-473-2.

FOREJT, Petr, Petr HABARTA a Lenka TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: s komentářem*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-875-8

HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. V Praze: C. H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-717-9790-1

JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – bilance a perspektivy*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-58-8.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978- 80-7502-205-9

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-49-3.

JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEK. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2013. Komentátor. ISBN 978-80-87576-43-4

PIETH, Mark a Radha IVORY. *Corporate criminal liability: emergence, convergence, and risk*. New York: Springer, 2011. ISBN 978-94-007-0674-3

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 206. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-116-1

Odborné články

BOHUSLAV, Lukáš. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. *Právní prostor* [online]. 12.01.2016 [cit. 2018-03-28]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-ii>

GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. *Bulletin advokacie* [online]. 26.12.2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob?browser=mobi>

JELÍNEK, Jiří. Nad koncepcí trestní odpovědnosti právnických osob v českém trestním právu. *Kriminalistika*, 2016. ISSN 1210-9150

JELÍNEK, Jiří. Novelizace trestní odpovědnosti firem přenesla odpovědnost za aplikaci na orgány činné v trestním řízení. *Česká justice* [online]. 15.3.2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/jiri-jelinek-novelizace-trestni-odpovednosti-firem-prenesla-odpovednost-za-aplikaci-na-organy-cinne-v-trestnim-řízení/>

TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. *Bulletin advokacie* [online]. 2016 [cit. 2018-04-15]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>

Elektronické dokumenty a ostatní

Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. *Česká justice* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/06/TOPO-důvodová-zpráva.pdf>

GIBALOVÁ, Diana. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB: *Česko-Francouzská komparativní studie*. Paříž – Praha, 2009. Rigorózní práce. UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE. Vedoucí práce Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Guidance about procedures which relevant commercial organisations can put into place to prevent persons associated with them from bribing. [online]. 2011 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/181762/bribery-act-2010-guidance.pdf

ISO 196000:2014 [online]. 2014.[cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <https://www.iso.org/standard/62342.html>

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim Průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce (verze pro veřejnost) [online]. Brno, 2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/images/stories/Tiskovy/NovelaTOPO.pdf>

Slovensko zavedlo TOPO, firmy lze trestně stíhat po vzoru ČR. *Česká justice* [online]. 13.11.2015 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/11/slovensko-zavedlo-topo-firmy-lze-trestne-stihat-po-vzoru-cr/>

Typologie organizační struktury. *Management Mania* [online]. [cit. 2018-05-06]. ISSN 2327-3658. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/typologie-organizacni-struktury>

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE. *Interní program dodržování soutěžních norem (Compliance programme – program slučitelnosti)* [online]. 2004 [cit.2018-04-15]. Dostupné z: https://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2004/Infolist2004-04compliance.pdf

Zákony

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Seznam zkratk

AD F-M	Autodružstvo Frýdek-Místek
CM	Compliance Manager
CP	Compliance Program
EU	Evropská unie
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Tr. zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 5. 2018

.....
Michaela Sedlářová